

DAGS ATT TA SNACKET?

MAJA BODIN

När jag läser texten av Anna Bengtsdotter kan jag inte låta bli att tänka på Adam. Jag intervjuade Adam tillsammans med två av hans vänner en solig försommardag för ett par år sedan. Syftet med intervjun var att få veta mer om hur män tänker kring att bilda familj och kring sin egen fertilitet. Vi satt på ett kontor, drack kaffe och diskuterade. Efter att ha pratat en stund om vad som är en familj kom vi in på det här med att ha barn eller inte. Adam, som gärna ville ha barn och som var redo för det (han hade jobb, bostad och flickvän), hade ännu inte fått barn eftersom hans sambo var så rädd för att vara gravid och föda barn. Adam valde att berätta något som han inte berättat för någon tidigare:

Adam: [...] min sambo blev ju gravid i höstas...

Karl: Mmh!?

Adam: Vi gjorde ju abort då, men alltså bara de veckorna av graviditet och sen [efteråt] fick ju henne ännu mer opepp på att skaffa barn, i alla fall i dagsläget då [...] hon vill ju ha barn, men inte uppleva graviditeten [...] det är ju rädslan för graviditeten och allting vad det innebär, alltså allt från de rent fysiska komplikationerna att man mår jävligt dåligt men också rent vad ska man säga kroppsligt att svälla upp och sånt där liksom. Man ser det ja men man ser det från, utåt sett liksom, när andra tittar på henne, alltså för självkänslan... Så jag menar jag gör ju inte, mannen gör ju inte så jävla mycket egentligen, kör ju själva sexuella akten då sen är ju jobbet klart, ja men för att tala klarspråk, vi behöver ju inte, vi ska inte bära runt på barnet i nio månader liksom så om vi ska tänka jämställdhet så är det jävligt ojämnt att skaffa barn...

Karl: Jaa men man kan göra massa andra saker.

Adam: Absolut.

Karl: Alltså... då kanske man får serva lite mer då, väga upp lite för sånt?

Daniel: Men det är inte du som mår fysiskt dåligt.

Karl: Nä...

Jag tänker på det här som Anna Bengtsdotter skriver, att män inte skulle kunna föreställa sig hur det känns i kroppen för en kvinna att bli gravid, göra abort eller föda barn. För det första att det finns vissa saker som män (och andra som aldrig varit gravida) faktiskt kan föreställa sig. De har ju också en kropp som mått illa, känt smärta och förändringar. Men jag tror också att om man lever väldigt nära någon som går igenom detta, så som Adam gjort, så går det mycket väl att leva sig in hur jobbigt det kan vara, och känna med. Kanske handlar Hannas fall mycket om graden av intimitet, förtrolighet och kommunikation i förhållandet? Men framförallt handlar det nog om olika förväntningar samhället har på vad kvinnor och män ska engagera sig i.

Jag tänker att det är problematiskt att utgå från att mannen står utanför den reproduktiva sfären. Att han bara är den som bidrar med spermier. Att cementera honom som "the second sex in reproduction" (Inhorn, Tjørnhøj-Thomsen, Goldberg och Mosegaard 2009). Det är väl just det som gör att, som Hanna i texten påpekar, vi sällan frågar män hur många aborter de har varit med om. Inte ens i den senaste befolkningsundersökningen om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i Sverige (Folkhälsomyndigheten 2019) tycks man ha ställt frågan om abort till män, men självklart till kvinnor. Ack, hur intressant hade det inte varit att jämföra deras svar!?

I en av mina enkätstudier frågade jag 201 män på en mottagning för sexuell hälsa om de hade erfarenhet av att deras partner blivit gravid. 43 av dem svarade "ja en gång" och 24 svarade "ja flera gånger". Men bara 21 av dem var pappor idag. Tio av dem som hade gjort någon med barn *flera gånger* hade inte barn idag. Det var totalt 47 män hade erfarenhet av abort. Huruvida dessa män varit ansvarstagande eller närvarande vid aborten vet jag inte, men jag menar att det är viktigt att vi börjar ställa sådana frågor till männen för att få dem att reflektera kring sitt ansvar. Att be dem berätta om hur de tänker kring reproduktion och fertilitet överlag. För det leder till reflektion. I de konversationer jag haft med män om detta har många tankar och känslor kommit fram efterhand. Oro för att inte kunna få barn, men även oro för att ha gjort någon med barn utan att veta om det, som i följande exempel:

Daniel: Mm. Jag har typ tänkt tanken nån gång så här som fan man har väl säkert slarvat med så här preventivmedel och så och då tänkt att så här att nån gång borde det ju ha hänt, nån borde ha blivit gravid nån gång ...

Adam: Ja men det är ju precis så jag tänkte också liksom så många gånger som man själv har slarvat och andra har slarvat och sen har det inte hänt någonting och då tänker man då får man direkt en sån här ehm skräcktanke att nåä jag har nog inte bläckt i pennan, då skulle det här ha lett till en graviditet...

Karl: För det är ju en skräck som jag haft litegrann att det kanske förhåller sig så att jag har en son någonstans eller en dotter någonstans som bara skulle komma. Det skulle ringa någon och säga så här ”nu ska du träffa Anton tretton år”...

Uppenbarligen är flertalet män medvetna om att de slarvat med preventivmedel, och känner viss oro kring det. Men har det lett till ökat ansvar? Om inte, varför? Kanske är det för att vi inte pratar om reproduktion på djupet och bredden, utan fastnat i budskap som ”använd kondom annars får du könsjukdomar!”. Det blev väldigt tydligt i mitt avhandlingsarbete att jag ofta var den första som frågade män om deras reproduktiva tankar, att de aldrig pratat med sina vänner om det, och kanske inte heller med sin partner. ”Vill du ha barn? Hur många?” Ofta är det där dialogen stannar med eller mellan män. Kvinnor å andra sidan bombarderas med information och åsikter om hur de ska sköta sitt reproduktiva liv. Att ta ansvar för sina handlingar, sin fertilitet och för det eventuellt framtida fostrets hälsa. Kvinnor befinner sig, som Lisa Campo-Engelstein (2014) påpekar, i ett konstant stadium av för-graviditet, från pubertet till klimakterium, och förväntas hela tiden ta stort ansvar. Men vad förväntas av männen *innan* de eventuellt blir (involverade) pappor? Vi måste börja prata mer om det på ett nyanserat sätt. Med dem.

Referenser

Bodin, Maja (2018) *To plan or not to plan: gender perspectives on pregnancy planning, fertility awareness and preconception health and care*. Diss. Uppsala universitet, Institutionen för kvinnors och barns hälsa.

Campo-Engelstein, Lisa (2014) Paternal-fetal harm and men's moral duty to use contraception: applying the principles of nonmaleficence and beneficence to men's reproductive responsibility. *Medicine Studies* 4(1-4): 1-13, <https://doi.org/10.1007/s12376-013-0080-9>.

Folkhälsomyndigheten (2019) *Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i Sverige 2017: resultat från befolkningsundersökningen SRHR2017*, <http://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/s/sexuell-och-reproduktiv-halsa-och-rattigheter-i-sverige-2017/> [22 november 2019].

Inhorn, Marcia C, Tjørnhøj-Thomsen, Tine, Goldberg, Helene och Mosegaard, Maruska la Cour (2009). Introduction: The second sex in reproduction? Men, sexuality, and masculinity. Inhorn, Tjørnhøj-Thomsen, Goldberg och Mosegaard (red) *Reconceiving the second sex: men, masculinity, and reproduction*. New York: Berghahn Books.

Maja Bodin

Postdoktor vid Centrum för sexologi och sexualitetsstudier,

Malmö universitet

E-post: maja.bodin@mau.se